

ŞARL PERRO

Rehimdar jadygöý

(ERTEKİ)

Bir bar eken, bir ýok eken. Bir dul aýalyň iki sany gyzjagazy bar eken. Olaryň ulusy ediljek ejesi-miş — häsiýeti häsiýetine kybapmyş, ýüz-keşbi dagy önünde gyzy däl-de, ejesi duran ýaly duýgy döred-yärmiş. Eneli gyzyň ikisem şeýlebir şerray, şeýlebir ulumsymyşlar weli, hatda olar bilen oňşup ýaşasamak mümkin dälmiş. Kiçi gyzlary bolsa agynjak kakasy-myş. Ol şeýlebir mähirli, sypaýyçylyklymyş, üstesi-ne, onuň gözelligini görmäge göz gerekmiş. Adatça, her kiminň özüne kybapdaş kişini gowy görşi ýaly, ejesi uly gyzyňy çaksiz gowy görüp, kiçi gyzyňy bol-sa, gaty ýigreneş eken. Ol görgülijigi aşhanaň özün-de naharlanmaga, dynuwsyz işlemäge mejbur eder eken. Şol işlerden başga-da ol görgülü gyzjagaz gün-de iki gezek öýlerinden uzaklykda ýerleşýän çeşme-den küyzeleri dolduryp suw daşar eken.

Gyzjagaz çeşmäniň boýunda garry kempiriň keş-bine giren rehimdar jadygöýe sataşýar...

Günleriň bir günü gyzjagaz çeşmä baranda, onuň ýanyna bir garryja kempir gelip, içer ýaly suw ber-megini haýyş edipdir. Gözel gyz:

— Höwes bilen, ene jan — diýip, küýzesini çay-kap döküpdür-de, çeşmäniň dup-duruja yerinden su-sup alyp, garryja enä uzadypdyr. Kempir suwy ar-kaýyn içer ýaly, gözel gyz küýzäni saklap beripdir. Garryja kempir suwdan ganyp, gyzjagaza:

— Sen şeýle gözel, şeýle gowuja, mylakatlyja. Şonuň üçin saňa nämedir bir zat ýadygärlik beresim gelyär.

Bu kempir gözel gyzy has gowy tanamak üçin ga-ryp, obaly kempiriň keşbinde gelen rehimdar jady-göýdi.

— Ine, berjek sowgadym — diýip, rehimdar jady-göý sözüni dowam edipdir. — Sen geplände, agzyň-dan bägüller hem-de gymmatbahaly daşlar gaçar.

Rehimdar jadygöý gözel gyzjagaza jadyly sowgat etdi...

Haçanda gyzjagaz öýlerine baranda, ejesi çeşme-den giç dolanyp gelenligi üçin oňa gargynyp başlap-dyr. Görgülü gyzjagaz:

— Uzak eglenenim üçin men sizden ötünç sora-ýan, eje jan — diýipdir. Bu sözleri aýdyp durka, onuň

agzyndan bir jübüt bāgūl, bir jübüt dūr, bir jübütem ullakan gōwher gačypdyr. Ejesi haýran galyp:

— Men nämeler görýäriň?! — diýip gygyrypdyr. — Görýän welin, seniň agzyňdan dürdür gōwherler çykýan ýaly-la. Bu nädip beýle boldy, gyzym?! (Bu onuň kiçi gyzyna ilkinji gezek «gyzym» diýip ýüzlenişidi). Görgüli gyzjagaz başyndan geçen zatlaryň ählisini ak ýürekden ejesine gürrüň beripdir, elbetde, sansyz gōwherlerem agzyndan yzy üzülmän gačyp durmuş.

— Aslynda-ha — diýip, gyzjagazyň ejesi gürrüňe başlapdyr. — Ol ýere öz gyzjagazymy ibermegim gerek. Seret, Fanşon, kiçi uýaň gürlände agzyndan çykýan zatlara! Seniň ondan nämäň kem?! Onuň üçin sen diňe çeşmä suw almaga gitmeli. Haçanda garryja aýal içer ýaly suw soranda, oňa sypaýyçylyk bilen suw bermeli, bar bolany şol. Nämе başarmaryn öýdýäňmi?!

Uly gyzy yzgytsyz sesi bilen:

— Maňa şundan şo-ol çeşmä gitmek ýakýandyр öýdýäňmi? — diýip azgyrylypdyr. Ejesem:

— Men bolsa şol ýere edil şu wagт gitmegiňi isleýän — diýip berk talap edipdir.

Fanşon hüňürdäp çeşmä gidipdir...

Fanşon tä çeşmä tarap ýola düşýänçä hüňürdäpdir. Ol öýlerindäki iň owadanja, iň kiçijik kümüş çayylan küýzejiği saýlap alypdyr. Ol heniz çeşmä ýetip-ýetmänkä, tokaýdan çykyp gelýän ajaýyp geýnūwli zenany görüpdir. (Bu onuň jigisiniň öňünde peýda bolan şol rehimdar jadygöýdi, ýöne bu gezek ol Fanşonyň nähili gödek gyzydygyna göz ýetirmek niýeti bilen şa gyzynyň geýimine giripdi). Fanşonyň ýakynyna gelip, şa gyzy ondan içer ýaly suw bermegini haýyş edipdir. Akmajyk Fanşon bolsa:

— Eýsem, men bu ýere saňa suw bermek üçin geldimmi? — diýip, rehimdar jadygöýe gödek jogap beripdir. — Mende ýörite hanym kempire suw bermek üçin kümüş çayylan küýzejik bar. Eger siz suwsuzlykdan ýaňa ölüp barýan bolsaňyz, göni çeşmeden içiberiň...

— Sen gaty mylakatsyz ekeniň — diýip, şa gyznyň keşbindäki rehimdar jadygöý gaharlanypdyr. — Eger sen adamlar bilen şeýle gürlüşýän bolsaň, goý, her sözünde agzyňdan ýylan hem-de gurbaga dökülsin — diýipdir.

Fanşon ýeke agyz söz aýtsa, agzyndan ýylandyр gurbaga gačýar...

Ejesi uly gyzyny gören badyna:

— Ähli zat gowumy gyzjagazym? — diýip, ylgap öňünden çykypdyр.

— Nämе gowumy, eje? — diýip, akmajyk gyz jogap berende, onuň agzyndan iki sany ýylan, iki sany gurbaga zyňlyp gidipdir.

— Eý, Taňrym! Men nämeler görýän-ä?! — diýip, ejesi gygyrypdyр. — Hemmesine seniň kiçi doganyň günäkär. Bu zatlаr üçin ol jogap bermeli bolar — diýip, şol duran ýerinden kiçi gyzyny ýençmek üçin ylgaşlap gaýdypdyр. Neresse gyzjagaz bolsa, gorkusyna tokaýa gačypdyр. Tokaýda gyzjagaza awdan dolanyp gelýän şazada duşupdyр. Şazada gyznyň gōzelligine haýran galyp, bu çola tokaýda ýeke özüniň nämе işleýändigini, nämе üçin gözýaş dökýändigini sorapdyр.

— Eý, hökümdar, meni ejem öýden kowdy...

Gyz bu sözleri aýdýarka, onuň agzyndan baş-alty sany dürüň, şonçaragam gōwheriň gačýandygyny görüp duran şazada, bu täsinligi düşündirmegi haýyş edipdir. Gyz başyndan geçiren zatlarynyň baryny gürrüň beripdir. Şazada oňa söýgüsini bildiripdir, ony hormatlapdyр hem-de özüne durmuşa çykmagy teklip edipdir. Şazada garypja gyzy kakasynyň köşgüne alyp barypdyр. Olar toý tutup, bagtly durmuşda ýaşapdyрlar.

*Fransuz dilinden terjime eden
Merjen PÜRJÄÝEWA.*

Görnükli fransuz şahyry we tankytçysy Şarl Perro 1628-nji ýylyň 12-nji ýanwarynda Parižde dünýä inýär. Onuň ilkinji eseri 1653-nji ýylda çap edilýär. Öz döwründe edebiyatda täzelenişiniň tarapdary bolup çykyş eden Ş. Perro Fransuz akademiýasynyň hem agzalygyna saýlanýar.

Ş. Perronyň ertekiler ýygyndylary oňa iň uly abraý getiren eserleri hasap edilýär. Ol antik ýörelgeleriň garşysyna halk ertekileriniň edebileşdirilmegini goýupdyр. «Gyzyl şyrdajyk», «Barmak boýly oganjyk» ýaly halk ertekileriniň üstünde işläp, ol edebiyatda uly täzeligiň döremegine sebäp bolupdyр. Onuň bu täzeligi edebiyatda ertekiçilik däbiniň ösmegine (doganlar Grimmier, K. Andersen) getiripdir.

ŞARL PERRO
(1628 — 1703)